

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 75³ STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

2022-06-30 priimtas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72-1, 73, 75-3, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 64-1 straipsniu įstatymas Nr. XIV-1257 (toliau – **MSĮ pakeitimas Nr. XIV-1257**), kuriuo buvo nustatyti nauji kolegijų taikomiesiems moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai (toliau – **MTEP**) bei meno veiklai taikomi reikalavimai, kuriuos aukštosios mokyklos turi pasiekti iki 2028 metų ir tam numatytas tvarus finansavimas - 2023 metais skiriama ne mažiau kaip 10 proc., 2024 metais – ne mažiau kaip 15 proc., 2025 ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 20 proc. kolegijų bazinio finansavimo lėšų. Finansavimas skiriamas už praėjusius metus. Šios pataisos buvo derybų ir ilgų diskusijų su politikais bei suinteresuotomis grupėmis pasekmė. MSĮ pakeitimas Nr. XIV-1257, numatęs kolegijų MTEP ir meno veiklos finansavimo didinimą buvo grindžiamas tuo, jog papildomas / padidintas MTEP finansavimas būtinas siekiant kelti kolegijų kokybę, gerinti MTEP plėtrą – visa tai yra įtraukta ir į Naujos kartos Lietuva planą.

Tačiau 2023-03-21 pateiktas, o 2023-12-05 priimtas Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 46, 59, 74, 75, 75(1), 75(2), 75(3), 76, 77, 82, 83 straipsnių pakeitimo, 9 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir Įstatymo papildymo 76(1), 76(2), 83(1) straipsniais įstatymo Nr. XIV-654 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2559 (toliau – **MSĮ projektas Nr. XIVP-2559**), kuriuo buvo siūloma atlikti 75³ straipsnio 2 dalies pakeitimą – patikslinant dėstytojų darbo laiko apskaičiavimo formulę. Vis tik, MSĮ projektas Nr. XIVP-2559 buvo parengtas netiksliai. MSĮ projektu Nr. XIVP2559 buvo atliekamas viso 75³ straipsnio keitimas, o ne tik 2 dalies, kuri buvo faktiškai keičiama. Todėl, MSĮ projekte Nr. XIVP-2559 buvo numatytas ir 75³ straipsnio 4 dalies pakeitimas – šios dalies atstatymas į iki MSĮ pakeitimo Nr. XIV-1257 buvusią nuostatą, jog kolegijoms MTEP ir meno veiklai plėtoti skiriama ne mažiau kaip 10 proc. kolegijų bazinio finansavimo lėšų. T.y., **rengiant MSĮ projektą Nr. XIVP-2559 buvo neatsižvelgta į tai, kad MSĮ pakeitimu Nr. XIV-1257 75³ straipsnio 4 dalis buvo pakeista, didinanti kolegijų MTEP ir meno veiklos finansavimą.**

Teisinė procedūrų analizė, rodo, kad buvo padaryta teisinės technikos **klaida** - buvo norima pakeisti vieną įstatymo dalį (75³ str. 2 d.) dėl visiškai kito klausimo, ir kartu į įstatymo projektą buvo įtraukta **senoji** 4 dalies redakcija (kuri jau buvo pakeista ankstesniu įstatymu ir kuri būtent ir lietė kolegijų finansavimo klausimą). Reikėjo pakeisti **tik antrą dalį**, o buvo pakeistas **visas straipsnis**, įtraukiant į jį senąją 4 dalies redakciją. Kitaip tariant, be jokių diskusijų ar pagrindimo, buvo atstatyta senoji 4 dalies redakcija, kurios faktinė pasekmė – finansavimo kolegijoms sumažinimas.

Todėl šiuo įstatymo projektu siekiama ištaisyti atsiradusią klaidą Mokslo ir studijų įstatymo 75³ straipsnio 4 dalyje, kuri pažeidžia teisėtus kolegijų lūkesčius ir interesus ir sudaryti prielaidas tinkamam Lietuvos įsipareigojimų pagal Naujos kartos Lietuva planą, įgyvendinimui bei užtikrina nuoseklų ir sistemingą kolegijų MTEP ir meno veiklos plėtrą bei kokybės kėlimą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Lietuvos Kolegijų direktorių konferencija (LKDK) ne kartą raštu ir žodžiu kreipėsi į LR Seimo Švietimo ir mokslo komitetą bei Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją, atkreipdama dėmesį į būtinybę spręsti klausimus, susijusius su mokslo finansavimu bei tarptautinio bendradarbiavimo užtikrinimu. Atsižvelgdamas į išsakytus lūkesčius LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto narys Dainius Varnas inicijuoja šio įstatymo pakeitimo projektą, kad sugrąžinti 2022 m. sutartą finansavimo lygį, kuris atitinka MTEP veiklai keliamus kriterijus.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu MSĮ 75³ 4 dalyje numatyta, kad kolegijų MTEP ir meno veiklai plėtoti skiriama ne mažiau kaip 10 proc. kolegijų bazinio finansavimo lėšų kasmet.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Siūloma ištaisyti 2023-12-05 atsiradusią klaidą ir grįžti prie 2022 m. sutarto reguliavimo. Tam, kad kolegijos iki 2028 metų galėtų pasiekti aukštus MTEP ir meno veiklai keliamus reikalavimus ir išliktų kaip aukštosios mokyklos Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje, reikalingas tvarus finansavimas, todėl siūloma atstatyti **kolegijų MTEP ir meno veiklos finansavimo sąlygas, artimai taip, kaip jos buvo numatytos MSĮ pakeitime Nr. XIV-1257**. Tai yra, numatant, jog kolegijoms MTEP ir meno veiklai plėtoti 2025 metais – ne mažiau kaip 15 proc., 2026 ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 20 proc. kolegijų bazinio finansavimo lėšų. Tik tokia MSĮ 75³ straipsnio 4 dalies nuostata atitinka teisėtus kolegijų lūkesčius ir interesus, sudaro prielaidas tinkamam Lietuvos įsipareigojimų pagal Naujos kartos Lietuva planą, įgyvendinimui bei užtikrina nuoseklų ir sistemingą kolegijų MTEP ir meno veiklos plėtrą bei kokybės kėlimą ir sudaro galimybes iki 2028 metų pasiekti keliamus reikalavimus kolegijų taikomiesiems moksliniams tyrimams. Šis pakeitimas reikalingas buvo reikalingas jau 2025-aisiais metais, nes vertinant MTEP ir meno veiklos rezultatus už 2024 m. jau buvo susidurta su lėšų trūkumu ir buvo neskirti anksčiau numatyti 4,1 mln Eur. Neištaisius įstatyme atsiradusios klaidos, tokia pati situacija bus užprogramuota ir skirstant MTEP lėšas už 2025 metus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Įstatymo projektu siūlomi reguliuoti teisiniai santykiai neturės neigiamų pasekmių ekonomikai, socialinei aplinkai, viešajam administravimui, teisinei sistemai. Atvirkščiai, tikimasi aukštojo mokslo institucijų stiprinimo regionuose, taip pat taikomosios mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos (MTEP) veiklos stiprinimo. Neskyrus papildomo finansavimo, didžioji dalis kolegijų, veikiančių Lietuvoje, negalės įgyvendinti įstatyme keliamų reikalavimų MTEP veiklai ir pagal šiuo metu galiojančias nuostatas, neteks akreditacijos.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo projektas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms neturės, tačiau gali paskatinti aukštojo mokslo institucijų ir verslo bendradarbiavimą.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus įstatymą, bus reikalinga numatyti lėšas 2026 m. valstybės biudžeto projekte.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo nustatytų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms, yra suderinti su Europos Sąjungos teisės aktais.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Naujų įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės, o egzistuojančius poįstatyminius teisės aktus koreguoti turėtų LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Priėmus įstatymą, įgyvendinimui papildomas lėšų poreikis 2026 m. - 4,1 mln. Eur, o 2027 m. ir vėlesniais - 11, 9 mln. Eur.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Nėra.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

